

4», так же были выше данных справочника. «Волжское-4» уступает справочным данным по сырому протеину, всего лишь на 2 г, или на 1,8 %.

По сырому жиру, по всем сортам кормового сорго показатели выше справочных в 2,4-2,7 раза. Самое большое содержание сырого жира установлено в сорте «Перспективный-1» - 75,7 г. Между разными сортами зерна сорго по содержанию сырого жира отмечаются незначительные колебания.

При определении сырой клетчатки, опять же, самое низкое её содержание установлено в сорте «Перспективный-1», что ниже справочного показателя на 24,3г. По остальным сортам, так же содержание сырой клетчатки значительно ниже, чем в справочнике. А содержание клетчатки существенно лимитируется при кормлении цыплят-бройлеров, и поэтому определение качества зерна в лаборатории перед скармливанием птице может привести к существенной корректировке состава полнорационного комбикорма.

**Выводы и предложения.** Рекомендуется использование кормового сорго разным видам сельскохозяйственных животных и птицы после исследования в агрохимической лаборатории на химический состав и питательность.

**Перспективы дальнейших исследований.** В дальнейшем будет проведена работа по оценке полноценности рационов животных и птицы, при включении в них сорго.

#### СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Асташов, А. Н. Сорго как компонент комбикорма для цыплят-бройлеров /Асташов А. Н., Кононенко С. И., Кононенко И. С. //Кукуруза и сорго. – 2009. - №5. – С. 13-14.
2. Большаков, А. З. Сорго как сырьевой ресурс в кормопроизводстве /А. З. Большаков //Известия Нижневолжского агроуниверситетского комплекса. – 2010. - № 3 (19). – С. 40-44.
3. Елагина, И. Н. Сорго /И. Н. Елагина, А. Л. Михальчук //М.: Изд-во МСХ СССР. – 1961. – 160 с.
4. Кононенко, С. И. Замена кукурузы зерном сорго в комбикормах для цыплят-бройлеров /С. И. Кононенко, И. С. Кононенко //Известия Горского государственного аграрного университета. – 2011. – Т. 48. Ч. 2. – С. 71-73.

УДК: 636. 32/38. 082. 23.

### ПРОДУКТИВНІ ЯКОСТІ ОВЕЦЬ БАГАТОПЛІДНОГО ТИПУ АСКАНІЙСЬКОЇ КАРАКУЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ

*Любінецька О.О. – магістр, Херсонський ДАУ*

**Постановка проблеми.** Вівчарство як галузь тваринництва, має важливе народногосподарське значення. Основні види продукції вівчарства – вовна, баранина, шубні і смушкові овчини, каракульські смушки, а також молоко і сало. Важливою біологічною особливістю овець є здатність їх пристосовува-

тися до різних кліматичних і господарських умов. Вівці мають загострену морду, тонкі губи, гострі різці, тому вони низько скусують траву, збирають зерна, опале листя і взагалі використовують значно більше пасовищних рослин, ніж велика рогата худоба та коні.

Вівці невибагливі, їх можна випасати на стерні, лісових і гірських пасовищах, вони поїдають будь-який грубий корм. Вівці не бояться морозу, мають міцні, сильні кінцівки, тверді копита, легко здійснюють значні переходи по степовій та гористій місцевості.

За напрямом продуктивності розрізняють овець вовнових, м'ясо-вовнових, смушкових, шубних, м'ясо-сальних і вовно-м'ясо-молочних, за характером вовнового покриву – тонкорунних, напівтонкорунних, грубо-вовнових, напів-грубововнових.

В умовах Півдня України, поряд ыз вівцями тонкорунних та напівтонкорунних порід, розводять овець каракульської породи для виробництва смушків і дієтичної баранини.

**Стан вивчення проблеми.** Каракульська порода овець створювалася народами Середньої Азії шляхом вмілого добору та підбору тварин в умовах пустель ы напівпустель. Вівці цієї породи, на відмінну від інших, мають певні селекційно-біологічні особливості.

Чистопорідні каракульські вівці досить витривалі та енергійні. З міцним копитним рогом і оптимальною тілобудовою, невеликі. Жива маса баранів-плідників становить 50...60 кг., вівцематок – 40...45 кг., настриг немитої вовни відповідно – 3,0...4,0 кг та 2,5...2,8 кг. Довжина косиць близько 20 см. Плодючість 100...105 ягнят у розрахунку на 100 вівцематок. Тварини мають грушоподібну форму тулуба, дещо подовжену голову з випуклим профілем, вкриту гладкою, жорсткою, остистою, блискучою вовною; вуха великі звислі, іноді середньої величини, стрілоподібні, бувають дуже короткі з ледве помітною вушною раковиною. Барани мають добре розвинені роги спіралеподібної форми, зустрічаються і комолі. Вівцематки, як правило, комолі, але бувають і рогаті.

Одним з найбільш важливих показників продуктивності каракульських овець є плодючість. Її підвищення сприяє збільшенню чисельності поголів'я, поліпшенню відтворення стада та його продуктивності. У каракулівництві підвищення плодючості відіграє важливу роль, оскільки основним видом продукції цієї галузі є каракульські смушки. Плодючість овець є природною ознакою і зумовлюється спадковістю, а її прояв у багатьох випадках залежить від рівня годівлі та умов утримання, вгодованості овець, їх віку та інше. Каракульська порода є малоплідною, вихід ягнят на 100 вівцематок 100...105%.

Тому важливим напрямом селекції каракульських овець було створення стад ыз підвищеною плодючістю на основі заводу та розведення тварин асканійського багатоплідного типу з метою їх схрещування з місцевими вівцями Середньої Азії та з подальшою селекцією на підвищення плодючості без застосування гормональних препаратів, поєднуючи при цьому відбір на поліпшення якості каракулю.

**Завдання і методи досліджень.** Основним завданням наших досліджень є комплексна оцінка овець асканійської каракульської породи багатоплідного типу за показниками відтворювальної здатності, скоростиглості, життєздатно-

сті, відгодівельних і м'ясних якостей. Методичною основою виконаних досліджень є діалектичний метод пізнання біологічних процесів. Для досягнення мети і завдань досліджень застосовувались методи аналізу і синтезу, а також специфічні-зоотехнічні, морфологічні, біотехнічні та статистичні.

**Результати досліджень.** В інституті тваринництва степових районів ім. М. Ф. Іванова проведені дослідження з селекційної оцінки продуктивних якостей та біологічних особливостей багатоплідного типу асканійської каракульської породи з метою пошуку альтернативних варіантів ефективного розвитку цієї галузі в ринкових умовах функціонування сільськогосподарських підприємств.

**Характеристика баранів-плідників та вівцематок.** Генеалогічна структура асканійського породного типу багатоплідних каракульських овець чорного забарвлення племінного заводу «Маркеєво» представлена чотирма лініями (табл. 1).

**Таблиця 1 – Жива маса баранів-плідників і вівцематок, кг**

Групи тварин	Лінія	n	$\bar{X} \pm S_{\bar{x}}$	$\sigma$	Cv, %
Барани-плідники	297	6	84,3±4,65	11,4	13,51
	45	4	79,3±5,31	10,63	15,34
	211	5	76,4±5,71	12,78	16,73
	82	7	72,3±3,15	7,71	10,66
У середньому	22		75,1±2,08	11,15	17,84
Вівцематки	297	426	51,2±0,31	6,42	12,55
	45	214	52,1±0,48	7,03	13,48
	211	354	51,3±0,37	6,91	13,46
	82	365	51,0±0,33	6,27	12,30
У середньому	1359		51,3±0,18	6,61	12,87

Барани-плідники і вівцематки характеризуються високою живою масою, середні показники якої коливаються в межах 72,3-84,3 кг та 51,0-52,1 кг відповідно. Досліджуванні генотипи не однорідні за ступенем мінливості цієї ознаки. Середнє квадратне відхилення ( $\sigma^2$ ) найбільше у групи баранів-плідників ліній 211 (12,78 кг) та 297 (11,4 кг), що підвищує вірогідність добору кращих особин. У вівцематок ступінь мінливості ознаки дещо нижчий (7,03-6,27 кг), що вказує на недостатню інтенсивність селекції на покращення даної ознаки.

Встановлено, що репродуктивні якості досліджуваних овець високі (табл. 2).

**Таблиця 2 – Відтворювальна здатність баранів-плідників залежно від віку**

Вік, років	Показники			
	Об'єм еякуляту, мл	Активність спермій, бали	Концентрація спермій, млрд./мл	Загальна чисельність спермій, млрд.
1...2	0,6±0,01	7,8±0,37	2,5±0,66	1,6±0,25
3...6	0,9±0,34	8,0±1,59	3,1±0,07**	2,7±0,15**
Старше 6 років	1,0±0,33	8,3±0,22	3,0±0,13**	3,0±0,28**

Примітка: вірогідність між показниками сперми баранів різного віку –

\*P>0,95; \*\*P>0,99; \*\*\*P>0,999.

Барани-плідники старше шести років за об'ємом еякуляту, активністю сперміїв та їх чисельністю значно переважали молодих (1...2 роки) та середньовиробничого віку (3...6 років), зокрема за об'ємом еякуляту відповідно на 59,6 % та 16,5 %, активністю сперміїв – на 63 % та 4,0 % чисельністю сперміїв – на 82,2 % та 11,6 %. Проте перевагу за концентрацією сперміїв мали барани-плідники 3...6-річного віку.

Запліднювальна здатність вівцематок коливалася в межах 73,7...84,8 %, потенційна багатоплідність 186,3...192,8 %, найвищі показники якої виявлені у тварин 4...7-річного віку-191,4...192,8 % (табл.3).

**Таблиця 3 – Потенційна і фактична багатоплідність вівцематок різного віку**

Показник	Вік, роки				Всього
	2...3	4...5	6...7	8...10	
Досліджено тварин, гол.	66	35	42	30	173
Виявлено жовтих тіл, шт.	123	67	81	56	327
Потенційна багатоплідність, %	186,3	191,4	192,8	186,6	189,0
Ягнилося вівцематок, гол.	670	424	286	259	1639
Одержано живих ягнят, гол	1018	718	496	429	2661
Фактична багатоплідність, %	151,9	169,3	173,4	165,6	162,3

Аналогічна закономірність виявлена і при дослідженні фактичної багатоплідності, яка в середньому становила 162,3 % і також була найвищою у тварин 4...7-річного віку (169,3...173,4 %). Високі показники виходу ягнят, одержаних від 8...10-річних вівцематок, свідчать про їх продуктивне довголіття.

**Життєздатність, ріст і розвиток отриманого потомства.** Показники збереженості ягнят за період підсису достатньо високі як серед однаків (90,1 – 92,0 %), так і двійневих (89,2-89,9 %). Жива маса при народженні в однаків – 4,0 – 4,2 кг, двійневих – 3,3-3,5 кг, при відлученні – відповідно 23,0 – 25,0 кг і 21,2-22,0 кг (табл. 4).

**Таблиця 4 – Жива маса ягнят при народженні та відлученні, кг**

Стать	Народилися в числі:	n	$\bar{X} \pm S_{\bar{X}}$	$\sigma$	Co, %
При народженні					
Ярочки	одинаків	189	4,0±0,06	0,78	19,63
	двійневих	208	3,3±0,05	0,74	22,34
Баранці	одинаків	212	4,2±0,06	0,93	21,83
	двійневих	195	3,5±0,06	0,80	22,88
При відлученні					
Ярочки	одинаків	174	23,0±0,46	5,15	22,42
	двійневих	187	21,2±0,48	5,23	24,64
Баранці	одинаків	191	25,0±0,49	5,30	21,08
	двійневих	174	22,0±0,05	5,10	23,31

Виявлено вірогідну різницю за цією ознакою між однаками та двійневими ягнятами при народженні на рівні 8,4...20,8 %, тоді як при відлученні ця різниця зменшилася майже в 2,5 рази і становила 3,3 – 8,6 %, а у 12-місячному віці ця різниця нівелюється. За період підсису жива маса однаків збільшилася

у 5,8...5,9 рази, тоді як двійневих у 6,2...6,3 рази, що свідчить про більш інтенсивний їх ріст і розвиток.

За вимірами та індексами тілобудови ягнят при народженні, у 4-, 8-, 12-місячному віці достовірної різниці між одинаками та двійневими не встановлено.

**Смушкові якості ягнят і товарна оцінка їх шкур.** Новонароджені ягнята мали, в основному, середній розмір завитка, густий, шовковистий і блискучий волосяний покрив (табл. 5).

**Таблиця 5 – Розподіл новонароджених ягнят за основними селекційними ознаками якості смушків**

Ознаки	Народилися в числі:			
	одинаків (n=401)		двійневих (n=403)	
	голів	%	голів	%
Розмір завитку: крупний	7	1,7	4	1,0
середній	222	55,4	203	50,4
дрібний	172	42,9	196	48,6
Смушковий тип: жакетний	248	61,8	273	67,7
ребристий	101	25,2	45	11,2
кавказький	52	13,0	85	21,1
Клас: еліта	91	22,7	97	24,1
I	225	56,1	230	57,1
II	85	21,2	76	18,8

Виявлено, що смушкові якості двійневих ягнят високі: вихід жакетного смушкового типу – 67,7 % (37 % за цільовим стандартом), вихід еліти та першого класу – 81,2 %, частка ягнят з середнім розміром завитка – 50,4 %.

**Відгодівельні якості.** Баранці асканійського багатоплідного каракулю з 6-до 9-місячного віку проявили високу здатність до відгодівлі (табл. 6).

**Таблиця 6 – Відгодівельні якості баранців асканійського породного типу багатоплідного каракулю**

Показники	Народилися в числі	
	одинаків	двійневих
Кількість, гол.	10	10
Тривалість досліду, дн.	91	91
Жива маса, кг: на початку досліду	27,7±0,51	27,4±0,80
на кінці досліду	42,5±0,30	42,5±0,44
Приріст за період відгодівлі:		
- абсолютний, кг	14,8±0,39	15,2±0,50
- середньодобовий, г	162,1±4,30	166,8±5,47
в т.ч. за місяцями відгодівлі: I	173,7±5,54	184,7±5,69
II	163,1±6,35	167,7±5,02
III	148,6±3,76	148,7±5,89
Витрати кормів на 1 кг приросту, корм. од	7,3	7,6
в т.ч. за місяцями відгодівлі: I	5,4	5,2
II	7,6	7,9
III	8,8	9,7

Шкури ягнят, незалежно від типу їх народження, мали високу товарну оцінку і відповідали вимогам стандарту на чистопородний каракуль. Результати сортності шкурок свідчать, що вихід смушків I сорту як однаків, так і двійневих високий – 85,5...86,7 % і достовірної різниці за цією ознакою між ними не виявлено.

Достовірні різниці за середньодобовим приростом за період відгодівлі між одинаками та двійневими баранцями не встановлено. Найвищим приріст був протягом першого місяця (вересень) і становив відповідно 173,7 і 184,7 г, у подальшому темпи середньодобових приростів, незалежно від типу народження, знизилися: за другий місяць відгодівлі на 6,1 – 9,2 %, за третій – 14,5 – 19,5 %.

Найнижчі витрати корму на 1 кг приросту живої маси як ягнят-одинаків, так і у двійневих були за перший місяць відгодівлі 5,4 та 5,2 корм.од., за третій – вони збільшились на 63,0 – 86,5 %.

**Висновки і пропозиції.** 1. Багатоплідні каракульські вівці асканійського породного типу характеризуються бажаними смушковими якостями, високими показниками скоростиглості, молочної та м'ясної продуктивності, що дає можливість ефективно проводити подальшу селекційно-племінну роботу, а також сприяти якісному поліпшенню каракульського вівчарства в Україні, формуванню його конкурентоспроможності.

2. Ураховуючи унікальні види продукції, що одержують від каракульських овець – високоякісні смушки, молоко, баранина, можливості застосування енерго- та ресурсозберігаючих технологій, високу економічну ефективність – рекомендувати до утримання в господарствах різних форм власності й організаційно-правових структур багатоплідний тип асканійської каракульської породи.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Технологія виробництва продукції тваринництва: Підручник / О.Т. Бусенко, В.Т. Соколюк, М.В. Штомпель та ін.: За ред. О.Т. Бусенка.-К.: Аграрна освіта, 2001.- 245 с.
2. Шинкаренко І.С., Туринський М.М., Кудрик Н.А., Болотов Ю.І. Плодючість каракульських овець та шляхи її підвищення // Вісник аграрної науки.-2005.- № 11.- С. 36-39.
3. Кудрик Н.А. Відгодівельні якості та м'ясна продуктивність асканійського породного типу багатоплідних каракульських овець // Вівчарство: Міжвід. темат. наук. зб.,- Нова Каховка, 2008.- № 34.- С 59-64.
4. Туринський М.М., Кудрик Н.А. Товарні якості шкурок багатоплідного каракулю асканійського породного типу // Науковий вісник «Асканія-Нова».- Нова-Каховка, 2008.- Вип. 1.-С. 202-207.